

НАДІЯ КРІТ

ЗА ПІРЕНЕЙСЬКИМИ
ГОРАМИ

Запрошуємо вас до нової мандрівки Європою. Сьогодні шлях лежить до гарячої та пристрасної Іспанії.

Якщо скласти портрет цієї країни, яким він буде? Багато сонця й моря, сліпучо-білі будиночки над гірськими урвищами, королівські замки на базальтових скелях, пахощі апельсинових садів, запальна мелодія фламенко, традиційна корида, футбол, доброзичливі та балакучі іспанці.

ГОРИ І СОНЦЕ

Іспанія – третя за площею (після України та Франції) європейська країна – розташована на Піренейському півострові. Її, як і Францію, омивають Середземне море і Атлантичний океан. Населення тут майже як в Україні, приблизно 44 млн.

А от природа Іспанії на нашу зовсім не схожа. Більшість території – це гори та високі плоскогір'я. Ближче до моря їхні схили вкриті середземноморською рослинністю: мирт, ялівець, тамарикс, дика маслина, суничне дерево, скельний та корковий дуби, сосна. Повітря тут насичене запахом розмарину, чебрецю, лаванди – рослин, які виділяють леткі ефірні олії. На плоскогір'ях Центральної Іспанії рослинність бідна через сухе і спекотне літо, до +40 °C. У посушливому кліматі найбільші ріки Іспанії – Тахо, Ебро, Дуеро – сильно міліють. Частково судноплавним є лише Гвадалквівір, що протікає Андалузькою низовиною.

Натомість північні території країни називають „зеленою Іспанією” (мал. 1). Тут панує вологий океанічний клімат, а схили гір вкриті листяними лісами та зеленими луками.

Від Франції Іспанія відгороджена Піренеями – найменш доступними горами Європи. Хоча вони нижчі, ніж Альпи (найвищою точкою є пік Ането, 3 404 м), однак тягнуться суцільною стіною, тому довгий час через них не було доріг – лише стежки, та й тепер залізниці обходять ці гори морськими узбережжями. Піреней вражають глибокими ущелинами, непрохідними долинами, водоспадами і річками, що несподівано зникають у карстових проваллях.

Завдяки субтропічному клімату в Іспанії 280 сонячних днів на рік. Не дивно, що всі узбережжя країни зайняті морськими курортами – Коста-Брава, Коста-Дорада, Коста-Бланка... Мабуть, ви вже здогадалися, що „Коста” означає „берег”. Ось ми й почали вивчати мову іспанців! Чи не зазирнути до місцевої школи?

ІСПАНСЬКІ ШКОЛЯРИ

В іспанській школі вивчають менше предметів, ніж в українській. Історія з географією тут об'єднані в один предмет – „соціаліс”, а фізика з біологією та хімією – у „натураліс”. На уроках музики діти вчать грати на флейті.

Педагогів учні називають на ім'я і звертаються до них на „ти”. Вчителі ставляться до дітей емоційно, обнімають та цілують їх, мов рідних. А працювати їм нелегко! Доводиться запам'ятовувати вдвічі більше прізвищ, аніж є учнів. Адже в Іспанії дитина при народженні отримує два прізвища – батька і матері.

Оцінок у щоденники не ставлять, а збирають бали з кожного предмета. Якщо результат низький, учень залишається на другий рік. Це в Іспанії не вважають ганьбою – на другий рік тут лишається більше третини учнів!

МАЛ. 1

МАЛ. 2

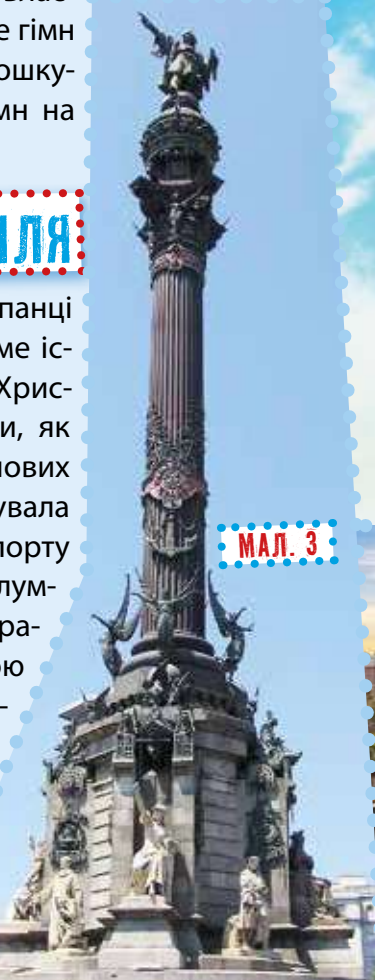
СКІЛЬКИ МОВ В ІСПАНІЇ?

Іспанією править король Філіп VI (мал. 2). Окрім іспанців, у країні живуть каталонці, галісійці, баски. Їхні мови є офіційними поряд із державною іспанською. Мова басків, що проживають на півночі Іспанії, не дає спокою вченим. Вона виникла раніше від так званих романських мов: іспанської, французької, італійської. Ще й не схожа на жодну іншу мову світу. Крім, можливо, ...грузинської! Навіть деякі назви у грузинів та іспанців збігаються. Одна з давніх назв Грузії – Іберія, а давня назва Піренейського півострова – Іберійський. Випадковість? Хтозна... Гордовиті баски пишаються своєю унікальністю та хочуть бути незалежними від Іспанії.

А ще іспанці ніяк не дійдуть згоди щодо тексту власного гімну. Тому Іспанія – одна з небагатьох країн, де гімн виконується без слів. Ця обставина найбільше дошкуляє спортсменам, які не можуть заспівати свій гімн на п'єдесталі пошани.

ІСПАНСЬКІ КОРОЛІ ТА КАРТОПЛЯ

У столиці Іспанії Мадриді є Музей Америки. Іспанці неймовірно горді тим, що відкрили її для світу. Саме іспанська королева Ізабелла у 1492 році допомогла Христову Колумбу спорядити експедицію, продавши, як припускають, свої коштовності. Звіт про відкриття нових земель мандрівник привіз до Барселони, де перебувала на той час королівська сім'я. У барселонському порту можна побачити „Санта-Марію” – копію каравели Колумба, а на площі Барселони із символічною назвою „Брама світу” височіє 60-метрова колона зі скульптурою мореплавця. Пам'ятник такий великий, що лише папець Колумба, яким він вказує на море, майже метр завдовжки (мал. 3).

МАЛ. 3

МАЛ. 4

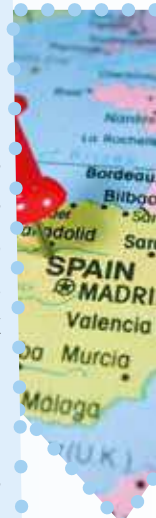
МАЛ. 5

Іспанці привезли з Америки нові для європейців культури – картоплю, томати, кукурудзу, соняшник, квасолю, тютюн. Цікаво, як ми до XVI століття жили без картоплі?

БАГАТСТВА АНДАЛУСІЇ

Південь Іспанії займає Андалусія – земля маслинових гаїв та виноградників, фламенко і кориди. Музику фламенко іспанці перейняли в андалуських циганів. Фламенко – це пристрасний танець (мал. 4), що супроводжується співом, грою на гітарі та кастаньєтах. ЮНЕСКО занесла цей музичний стиль до переліку світових пам'яток культури. Гітару теж створили в Андалусії: у XVI–XVIII століттях до старовинного струнного інструмента лютні додали ще дві струни.

В Андалусії зародилася й корида – мистецтво бою з биком (мал. 5). У деяких провінціях, як-от в Каталонії, її заборонили на вимогу захисників тварин. Андалусійці ж відстоюють традицію, стверджуючи, що глядачі приходять подивитися не на страждання бика, а на мистецтво тореадора. Навіть жовтий і червоний кольори іспанського прапора пов'язують із коридом: смуги крові бика на жовтому піску.

МАЛ. 6

МАЛ. 7

Андалуські містечка й села – це побілені кам'яні будиночки, що брукованими вузькими вулицями спинаються схилами гір (мал. 6). Білосніжні стіни відбивають палюче сонячне проміння, а подвір'я (патіо) прикрашені горщиками з квітами (мал. 7).

Кожне місто має свої принади. Наприклад, старовинна Ронда розрізана глибокою ущелиною, над якою нависають будинки (мал. 8). От де, мабуть, батьки не пускають дітей у самостійні прогулянки! „Звисаючі” будинки часто трапляються в іспанських поселеннях. А чи не хотіли би ви пройти „королівською” стежкою неподалік Ронди? Не поспішайте погоджуватися, подивіться, на якій вона карколомній висоті! (мал. 9). Це один із найнебезпечніших туристичних маршрутів у світі.

У містах Андалусії – Севільї, Кордові, Гранаді – збереглося багато арабських пам'яток. Араби (маври) захопили Піренейський півострів у 711 році і панували майже вісім століть. У Кордові вони збудували велетенську мечеть, стелю якої підтримує понад 800 колон (мал. 10). А в Гранаді звали „восьме диво світу” – Альгамбру („Червоний палац”). Через денну спеку будували його вночі, і при світлі вогнищ стіни здавалися червоними. Зовні неприступний, всередині палац вражає витонченим кам'яним мереживом, садами й фонтанами (мал. 11). Герб Гранади містить спогад про ті давні часи – розрубаний навпіл плід граната як символ перемоги іспанців над маврами. „В кучерях Гвадалквівіру пломеніють квіти граната. Одна – кров'ю, друга – сльозами, – ллються ріки твої, Гранадо” – писав іспанський поет Федеріко Гарсія Лорка.

МАЛ. 8

МАЛ. 9

МАЛ. 10

МАЛ. 11

ЧЕРЕЗ ВАЛЕНСІЮ – ДО КАТАЛОНІЇ

На сході країни потопає в апельсинових садах Валенсія. Гіркий апельсин як лікарську рослину сюди привезли араби, а з часом вивели їстівні сорти. Зараз Іспанія постачає найбільше апельсинів на європейські ринки, а вулиці приморських містечок навесні заповнені пахощами апельсинового цвіту.

Північний схід Іспанії – це Каталонія. Її столицею є вже знайома нам Барселона – „домівка” Літніх Олімпійських ігор 1992 року, найбільше місто на середземноморському узбережжі Європи. Сучасний мегаполіс має багато цікавих об'єктів. Це і найбільша в Європі футбольна арена, адже каталонська „Барселона” та мадридський „Реал” належать до найсильніших футбольних клубів Європи. І незвичайні криволінійні будинки архітектора Антоніо Гауді (мал. 12). І візитна картка Барселони – Саграда Фамілія (Храм Святого Сімейства). Гауді працював над ним 45 років і не завершив, бо, за легендою, потрапив під трамвай, задивившись на вежі свого творіння. А задивлятися є на що! Вибаглива фантазія архітектора прикрасила собор чудернацьким оздобленням, серед якого не тільки скульптури святих, а й равлики, птахи, плоди, ліани... Після завершення будівництва собор сягатиме 170 м! (мал. 13).

МАЛ. 12

МАЛ. 13

МАЛ. 14

МАЛ. 15

МАЛ. 16

Іспанія подарувала світу багатьох митців – Гойю, Ель Греко, Далі, Пікассо, знаменита голубка якого стала символом миру (мал. 14). Музей художника-сюрреаліста Сальвадора Далі розташований неподалік Барселони. Тут можна без кінця дивуватися фантазіям митця (мал. 15). На його картинах – годинники, що течуть, як сам час, зображення, що змінюються залежно від відстані до полотна... Але дивакуватий автор не цурався і більш земних справ. Копію однієї з робіт Далі більшість із вас тримала в руках! Саме Далі розробив логотип компанії Chupa Chup, який ми бачимо на відомих цукерках (мал. 16).

У каталонському місті Таррагона можна побачити незвичний пам'ятник – „людську” піраміду (мал. 17). Ставати одне одному на плечі – традиційна розвага каталонців, що, як і фламенко, занесена до переліку світової культурної спадщини. Можна тільки дивуватися, дізнавшись, що найвища жива піраміда мала висоту 9-поверхового будинку! А ще одній каталонській традиції – дарувати коханим троянди і книги в день Св. Георгія (23 квітня) – ми завдячуємо Міжнародним днем книги.

„КРАЇНА ЗАМКІВ” – КАСТИЛІЯ

Кастилія – центральна частина Іспанії. Саме її шляхами мандрував герой Сервантеса, романтичний і відважний лицар Дон Кіхот із Ла-Манчі. Назва провінції походить від слова „замок, фортеця”. І справді – на вершинах скель тут височіють замки та укріплені монастирі. Їх уособленням є місто Толедо, де колись схрещувалися мечі на лицарських турнірах, звідки розпочиналися хрестові походи. Толедо називали „Короною Іспанії”. Фантастична і сувора панорама міста зі шпилями соборів та громадиною замку Алькасар на високому кам'янистому плато є візитівкою Кастилії (мал. 18).

У центрі Кастилії розташований Мадрид, сучасна столиця Іспанії, з його знаменитим художнім музеєм Прадо, основою колекцій якого стали картини, що збирали іспанські королі впродовж 300 років. А неподалік столиці розташований Ескоріал – резиденція іспанських монархів

МАЛ. 17

МАЛ. 18

з усипальницею та старовинною бібліотекою. Це, мабуть, єдина у світі бібліотека, де книги стоять корінцями досередини, аби хтось не пошкодив кошовну палітурку. Папа Римський пообіцяв відлучити від церкви кожного, хто насмілиться вкрати книгу з бібліотеки Ескоріалу.

Ще одна цікава пам'ятка ЮНЕСКО в центрі Іспанії вражає яскравим помаранчевим кольором скель, що виступають із густої зелені (мал. 19). Ці скелі неподалік містечка Лас-Медулас залишилися на місці золотих копалень Римської імперії. Кмітливі римляни за допомогою акведуків спрямували сюди потужні потоки річок. Вода розмивала гори, виносячи разом із піском крупинки золота. Історик Пліній Старший зазначав: „Те, що твориться у Лас-Медулас, перевершує роботу титанів”.

ДЕ РОЗТАШОВАНИЙ КРАЙ СВІТУ?

У Галісії, на узбережжі океану, є мис Фіністерре (мал. 20). Ця назва поєднує слова „фініш” і „терра” – „кінець землі”. Мабуть, назву мису дали паломники-пілігрими, які йшли до цього краю сотні кілометрів „дорогою Святого Якова”. Їхньою метою був собор у місті Сантьяго-де-Компостелла, де, за легендою, похований апостол Яків. Місто стало духовним центром християн, як Ватикан та Єрусалим. Тут закінчувався шлях пілігримів.

Але для юних читачів „КОЛОСКА” подорож не закінчується. Якщо вам сподобалася Іспанія – знайдіть в Інтернеті рецепти традиційних іспанських страв (паелі, гаспачо, тортільї) та спробуйте щось приготувати. І ви відчуєте себе майже в Іспанії!

МАЛ. 20

МАЛ. 19